

Total Pages : 4

PC-7071/M

K-8/2056

**SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE IN
EDUCATION—VIII**

(Semester—II)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note : Attempt *two* questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Give the scope of Sociology of Education. Describe different approaches. 5+5
- II. What are the characteristics of culture? Describe the process of enculturation. Give examples. 6+4
- III. What is social stratification? Give the detailed examples of social stratification on the bases of gender and religion in India. 4+3+3
- IV. Define caste. How has caste and class influenced equality status in India? 4+6

SECTION—B

- V. What steps have been undertaken to remove inequality of access and opportunity in education under the current five years plan? 10
- VI. What are the bottlenecks in the implementation of RTE, 2009? 10
- VII. Give the concept of Sustainable Development. How can education spread awareness about it? 5+5
- VIII. Discuss in detail Delor's Commission Report. 10

SECTION—C

(Compulsory)

- IX. Answer the following questions in about 75 words each :
- (a) Give the concept of Sociology of Education.
- (b) What is acculturation?
- (c) What role has propaganda in the spread of culture?
- (d) Describe stratification on the basis of class in India.
- (e) What is natural versus social inequality?
- (f) Describe the inequalities existing in the access to education in independent India.
- (g) What causes are responsible for creating unequal opportunities to the access of education in independent India?
- (h) What are the salient features of RTE, 2009?
- (i) What is the importance of sustainable development?
- (j) Describe learning to be. 3×10=30

PUNJABI VERSION

- ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਕੋਪ ਦੱਸੋ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 5+5
- II. ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਕੀ ਲੱਛਣ ਹਨ? ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ। 6+4
- III. ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ। 4+3+3
- IV. ਜਾਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਜਾਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ? 4+6

ਭਾਗ—B

- V. ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜ-ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਅਵਸਰ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? 10
- VI. RTE, 2009 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ? 10
- VII. ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਵਿਦਿਆ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ? 5+5

VIII. ਡੈਲਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

IX. ਨਿਮਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 75 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਓ :

- (a) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦੱਸੋ।
- (b) ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੁਮੇਲ (Acculturation) ਕੀ ਹੈ?
- (c) ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪੋਗੈਂਡਾ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
- (d) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- (e) ਕੁਦਰਤੀ ਬਨਾਮ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਕੀ ਹੈ?
- (f) ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ ਵਰਤਮਾਨ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- (g) ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ?
- (h) RTE, 2009 ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲਾਂ ਕੀ ਹਨ?
- (i) ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- (j) Learning to be ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 3×10=30